

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом СумДПУ імені А.С.Макаренка
№ 5 від 26 грудня 2017 року
Ректор проф. Ю.О.Лянной

**Методичні рекомендації
до створення навчально-методичного комплексу
дисципліни**

Погоджено
Науково-методичною радою
(протокол № 3 від 20 грудня 2017 р.)

Ухвалено Вченою радою
СумДПУ імені А.С. Макаренка
(протокол № 6 від 26.12. 2017 р.)

Загальні положення

Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) є системою нормативних та навчально-методичних документів і матеріалів, засобів навчання та контролю, необхідних і достатніх для якісного виконання освітніх програм відповідно до змісту навчального плану підготовки фахівців.

Мета навчально-методичного комплексу дисципліни – забезпечення системного підходу щодо організації освітнього процесу в університеті, який включає методи і засоби навчання, визначені Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30 грудня 2015 р. № 1187 та « Тимчасовим Положенням про організацію освітнього процесу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка».

НМКД повинен бути представлений в документації кафедри - в повному обсязі на електронних та паперових носіях.

Методичні рекомендації щодо розробки навчально-методичного комплексу дисципліни (НМКД)

Структура НМКД включає:

1. Титульна сторінка *Додаток 1*.
2. Зміст НМКД.
3. Навчальна програма дисципліни *Додаток 2*.
4. Робоча програма навчальної дисципліни *Додаток 3*.
5. Матеріали до лекційного курсу *Додаток 4*.
6. Інструктивно-методичні матеріали до практичних (лабораторних, семінарських) занять із критеріями оцінювання *Додаток 5*.
7. Перелік питань (завдань) та інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи *Додаток 6*.
8. Засоби діагностики якості вищої освіти:
 - 8.1. Питання (завдання) для поточного контролю;
 - 8.2. Питання (завдання) для семестрового контролю (якщо іспит передбачений навчальним планом);

8.3. Пакет комплексних контрольних робіт з анотацією та критеріями оцінювання *Додаток 7*;

9. Тематика курсових робіт (якщо вони передбачені навчальним планом) та методичні вказівки до їх виконання *Додаток 8*;

10. Наскрізна та робоча програма практики з дисципліни (якщо така передбачена навчальним планом) *Додаток 9,10*;

11. Програма підсумкового іспиту (якщо іспит передбачений навчальним планом) *Додаток 11*;

12. Тематика кваліфікаційних робіт та методичні вказівки до їх виконання (якщо вони передбачені навчальним планом).

** За рішенням кафедри та в залежності від специфіки навчальної дисципліни, на сайті університету можуть бути опрелюднені окремі змінені елементи НМКД.*

Навчальна програма дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та програмні результати навчання.

Навчальна програма дисципліни є складовою стандарту вищої освіти, розробляється вищим навчальним закладом і затверджується Вченою радою університету, як правило, на 5 років (*період акредитації спеціальності*).

Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить стислий виклад змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і семестрового контролів.

Робоча програма розробляється лектором, розглядається на засіданні кафедри та схвалюється на засіданні вченої ради навчально-наукового інституту/факультету.

Структурні складові робочої програми навчальної дисципліни наведені в зразку *Додаток 3*.

Матеріали до лекційного курсу повинні містити теми і плани лекцій, основний зміст лекцій, рекомендовані джерела інформації. Зміст лекційного курсу може бути представлено у вигляді:

- повних текстів лекцій;
- коротких (тезисних) конспектів лекцій;
- розгорнутих (не менше ніж тривірневого) планів лекцій.

Рішення про форму представлення змісту лекційного курсу приймається на засіданні відповідної кафедри в залежності від специфіки навчальної дисципліни та її забезпеченості стандартними підручниками і навчальними посібниками *Додаток 4.*

Зміст практичних, лабораторних та семінарських занять має складатися з теми, мети, обладнання, питань до самостійного вивчення матеріалу, питань для обговорення, ходу роботи, засобів контролю знань, рекомендованих джерел інформації.

Зразок оформлення *Додаток 5.*

Самостійна робота. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни і містить перелік питань (завдань), методичні рекомендації до виконання, список літератури для самостійного опрацювання, критерії оцінювання *Додаток 6.*

Виконання індивідуальних завдань з дисципліни (розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи, реферати, домашні роботи, курсові, дипломні роботи (проекти)) є невід'ємною складовою самостійної роботи студента.

Засоби діагности якості вищої освіти включають у себе питання до іспитів та заліків, тестові завдання, задачі, пакети контрольних завдань для комплексної перевірки знань із дисципліни та інше.

Розробляються викладачами кафедри відповідно до освітньо-професійної програми, навчальної програми, робочої програми навчальної дисципліни.

До пакету ККР включаються:

1. Анотація до комплексної контрольної роботи.
2. Комплексна контрольна робота з дисципліни.
3. Критерії оцінки виконання завдань комплексної контрольної роботи.
4. Рецензія на комплексну контрольну роботу.
5. Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні комплексної контрольної роботи.

В *анотації* зазначається мета завдань, зв'язок з кваліфікаційною

характеристикою, структура завдань, технологія контролю (письмова робота чи тест) та тривалість виконання.

Комплексні контрольні роботи (ККР) в залежності від специфіки навчальної дисципліни та за рішенням кафедри можуть проводитися у формі:

- відкритих запитань;
- закритих тестових завдань;
- у змішаній формі.

Комплексні контрольні роботи складаються для кожної навчальної дисципліни навчального плану.

Варіанти ККР оформляються за зразком *Додаток 7*.

Курсові роботи оформляються відповідно до «Положення про курсову роботу», ухваленого науково-методичною радою СумДПУ імені А.С.Макаренка (протокол № 2 від 30 листопада 2016 року).

Зразок оформлення титульної сторінки *Додаток 9*.

До складу НМКД входить **наскрізна та робоча програма практики** (у разі наявності у навчальному плані) *Додаток 9,10*.

Наскрізна програма практик – це основний нормативний та навчально-методичний документ, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця певного освітнього рівня відповідно до освітніх програм підготовки фахівців, регламентує послідовність, тривалість і терміни проведення різних видів практик відповідно до навчального плану, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

Наскрізна програма практики розробляється та затверджується випусковою кафедрою.

На основі наскрізної програми практики окремо для кожного виду практики розробляється **робоча програма практики**.

Робоча програма практики містить мету і завдання, терміни проведення, вимоги до баз практики, зміст діяльності студента-практиканта, вимоги до звіту про практику, порядок підведення підсумків, критерії оцінювання тощо.

Робоча програма практики розробляються випусковими кафедрами (для педагогічних практик – спільно з кафедрами педагогіки та психології), затверджується на їх засіданнях і схвалюється вченою радою навчально-наукового інституту/факультету.

Програму підсумкового іспиту розробляє випускова кафедра відповідно до освітньо-професійної програми та програм навчальних дисциплін, які виносяться на підсумкову атестацію.

Зразок оформлення програми підсумкових іспитів *Додаток 11*.

Методичні вказівки і тематика кваліфікаційних робіт (проектів) розробляються випусковою кафедрою на основі освітньо-професійної програми та Положення про кваліфікаційну роботу у СумДПУ імені А.С.Макаренка, затвердженого наказом ректора № 290 від 19 червня 2017 року.

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра _____

Директор навчально-наукового
інституту /декан факультету
_____ П.І.П.
«____» _____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

з дисципліни _____

Суми – 20__

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Кафедра _____

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
нормативної (вибіркової) дисципліни

підготовки _____
(назва освітнього рівня)

спеціальність _____
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма _____
(назва)

Розробники програми: _____

Навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ року

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні науково-методичної комісії навчально-наукового інституту/факультету

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ року

Навчальна програма розглянута та затверджена на засіданні Вченої ради університету

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ року

Навчальна програма вивчення нормативної (вибіркової) навчальної дисципліни _____ складена відповідно до освітньо-професійної програми _____

(назва)

спеціальності _____

(назва)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна програма дисципліни складається з таких розділів:

1.

2.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни _____

є _____

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни _____

є _____

1.3. Програмні результати навчання _____

На вивчення навчальної дисципліни відводиться _____ години/ _____ кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Розділ 1. НАЗВА

Тема 1.1. Назва (стислий зміст)

Тема 1.2. Назва (стислий зміст)

Розділ 2. НАЗВА

Тема 2.1. Назва (стислий зміст)

Тема 2.2. Назва (стислий зміст)

3. Рекомендована література _____

4. Форма семестрового контролю успішності навчання _____

5. Засоби діагностики успішності навчання _____

Додаток 3

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ (шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ (шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ (шифр і назва)

освітньо-професійна програма _____ (назва)

спеціалізація (за наявності) _____ (назва спеціалізації)

інститут, факультет _____ (назва інституту, факультету)

Європейська кредитно-трансферна система
організації освітнього процесу

Суми - 20____

Розробники: _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

Ухвалено вченою радою навчально-наукового інституту/факультету _____

Протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань _____ (шифр і назва)	Нормативна (вибіркова)	
	Спеціальність _____ _____ _____	Рік підготовки:	
		-й	-й
Загальна кількість годин -	Освітній ступінь:	Семестр	
		-й	-й
		Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
Консультації:			
год.	год.		
Вид контролю:			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Завдання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

вміти:

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. НАЗВА												
Тема 1.1. Назва.												
Тема 1.2. Назва і т. ін.												
РОЗДІЛ 2. НАЗВА												
Тема 2.1. Назва.												
Тема 2.2. Назва і т.ін.												
РОЗДІЛ 3. НАЗВА												
Тема 3.1. Назва.												
Тема 3.2. Назва і т.ін.												
Усього годин												

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1			
2			
Разом			

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1			
2			
Разом			

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1			
2			
Разом			

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1			
2			
Разом			

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточний контроль									Самостійна робота	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2					
Т 1.1.	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4		100

Т1, Т2 ... Т 9 – теми розділів

Приклад для екзамену

Поточний контроль									Самостійна робота	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2							
Т 1.1.	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6		75	25	100

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Приклад за виконання курсового проекту/роботи (якщо окремий заліковий кредит)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до ____	до ____	до ____	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Базова.....

Допоміжна.....

10. Інформаційні ресурси

1.....

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДО ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра _____

Матеріали до лекційного курсу

з дисципліни : _____

для студентів _____ курсу _____
(шифр та назва спеціальності)

форма навчання _____

Розроблені:
науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.

2 сторінка

Лекція № 1.
Тема:
Мета вивчення:
Література:

План

Основний зміст

Питання для самостійної роботи:

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Кафедра _____

**Інструктивно-методичні матеріали
до практичних (семінарських, лабораторних) занять**

з дисципліни: _____

для студентів _____ курсу _____
(шифр та назва спеціальності)

Розроблені:
науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.

2 сторінка

Практичне (семінарське) заняття № 1; лабораторна робота № 1.

Тема:

Мета вивчення:

Література:

Обладнання (за необхідності):

Критерії оцінювання:

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

Хід практичної роботи

Завдання 1.

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Кафедра _____

**Перелік питань (завдань)
та інструктивно-методичні матеріали
до самостійної роботи**

з дисципліни: _____

для студентів _____ курсу _____
(шифр та назва спеціальності)

Розроблені:
науковий ступінь, вчене звання, П.І.П

Додаток 7

Зразок титульної сторінки Пакету ККР

Пакет комплексної контрольної роботи

з дисципліни _____

спеціальність _____

(шифр, назва)

Розглянуто на засіданні кафедри

Протокол № _____ від _____

Суми – 20_____

*Зразок титульної сторінки ККР***Комплексна контрольна робота**

З дисциплін _____

Студента _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Курсу _____, групи _____

Оцінка	Викладач	
	Прізвище	Підпис

Якщо комплексна контрольна робота проводиться у *письмовому* вигляді, її зміст та оформлення повинні задовольняти наступні вимоги:

1. ККР з кожної дисципліни повинна мати не менше 25 варіантів формалізованих завдань рівнозначної складності, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни, термін виконання яких знаходиться в межах 2 академічних годин.

2. Усі завдання ККР повинні мати професійні спрямування і їх вирішення повинно вимагати від студентів не розрізнених знань окремих тем і розділів, а їх інтегрованого застосування.

3. Кожне завдання ККР повинно розпочинатися словами: Визначити..., Обґрунтувати..., Проаналізувати..., Дати оцінку... і т. п. При їх вирішенні студент повинен продемонструвати не лише репродуктивну, а творчу, розумову діяльність.

4. Кожен варіант оформляється за зразком 1:

Зразок 1

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА
З ДИСЦИПЛІНИ « *назва дисципліни* »
для студентів спеціальності *шифр назва спеціальності*

Варіант 1.

- 1.
- 2.
- 3.

Завідувач кафедри _____

Якщо комплексна контрольна робота проводиться у вигляді *тесту*, її зміст та оформлення повинні задовольняти вимоги:

1. Пакет тестових завдань з кожної дисципліни повинен мати не менше 25 варіантів. Кожен варіант повинен містити від 15 до 30 завдань різної форми, відповіді на які вимагають знань з усього курсу, термін виконання яких знаходиться в межах 1 академічної години. Кількість запитань в одному варіанті визначається кафедрою залежно від часу, відведеного на вивчення дисципліни, та особливостей дисципліни.

2. До пакету додається ключ правильних відповідей та бланк тестування. Пакет тестових завдань оформляється за зразком 2:

ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗАЛИШКОВИХ ЗНАНЬ
З ДИСЦИПЛІНИ « назва дисципліни »
для студентів спеціальності шифр назва спеціальності

Варіант 1.

Час проведення тестування – ___ хв.

- 1.
- 2.
- 3.

Завідувач кафедри _____

Ключ правильних відповідей:

Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 25	
Питання	Відповідь	Питання	Відповідь	Питання	Відповідь	Питання	Відповідь
1	а						
...							
15	б,с						

У завданнях на встановлення відповідності вказувати правильну відповідність.

Завідувач кафедри _____

Комплексна контрольна робота з

Назва дисципліни

Прізвище, ім'я, по-батькові

Курс		Група		Варіант			
Питання	Відповідь	Питання	Відповідь	Питання	Відповідь	Питання	Відповідь
1		4		7			
2		5		8			
3		6		9			

Бланк відповіді:

Оцінка _____

Викладач _____ (П.І.П.)

Додаток 8

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Кафедра _____

Курсова робота з _____

на тему: _____

Студента _____ курсу

(ІНІ/факультет, група)

(прізвище ім'я, по-батькові)

Науковий керівник

(вказати вчений ступінь, звання, П.І.Б.)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка:ECTS _____

Суми – 20 _____

Додаток 9

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут/факультет _____

Кафедра _____

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

підготовки _____
(назва освітнього рівня)

спеціальність _____
(шифр і назва спеціалізації)

освітньо-професійна програма _____
(назва спеціалізації)

Суми 20____

Розробники програми _____

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії навчально-наукового інституту/факультету

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Наскрізна програма практики розглянута на засіданні Вченої ради університету

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Місце практики у професійній підготовці студента.

Мета практичної підготовки

Завдання практичної підготовки

Вміння студентів

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

III. БАЗА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК

Мета практики

Завдання практики

Зміст діяльності студентів-практикантів

Форми звітності студентів про практику.

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут/факультет _____

Кафедра _____

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ/ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

_____ (шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ (шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ (шифр і назва)

освітньо-професійна програма _____ (назва)

спеціалізація (за наявності) _____ (назва спеціалізації)

інститут, факультет _____ (назва інституту, факультету)

Європейська кредитно-трансферна система
організації навчального процесу

Суми 20____

Розробники програми: _____

Робоча програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Ухвалено вченою радою навчально-наукового інституту/факультету

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

ВСТУП

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Додаток 11

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ

(назва іспиту)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

освітній ступінь _____

Суми – 20__

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

- мета підсумкового іспиту;
- компетенції (знання, уміння, навички);
- структура білету;
- критерії оцінювання.

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

- зміст програми;
- рекомендована література.